

Bryssel 30.9.2020
SWD(2020) 308 final

KOMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

Oikeusvaltiokertomus 2020
Luku: Oikeusvaltiotilanne Espanjassa

Oheisasiakirja

**KOMISSION TIEDONANTOON EUROOPAN PARLAMENTILLE,
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA
ALUEIDEN KOMITEALLE**

Oikeusvaltiokertomus 2020
Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

TIIVISTELMÄ

Espanjan oikeuslaitoksella on tehokkuuteen liittyviä haasteita, minkä vuoksi tuomioistuimenmenettelyt kestävät yhä pidempään. Tämän ongelman ratkaisemiseksi valmisteilla on uusi rikosprosessilaki, jonka tavoitteena on nopeuttaa rikosoikeudellisia menettelyjä. Valmisteilla on myös menettelyllisiä ja teknisiä toimenpiteitä koskeva lakiluonnos. Sähköisten välineiden käyttö on vakiintunut oikeuslaitoksessa, ja muita parannuksia pannaan täytäntöön. Samaan aikaan tiettyjä ongelmia, jotka koskevat erityisesti maan eri alueilla käytettyjen järjestelmien yhteentoimivuutta, on kuitenkin edelleen jäljellä. Tuomarineuvoston tilanne on toinen haaste, erityisesti koska sen uusia jäseniä ei ole vielä nimitetty. Valtakunnansyyttäjän ja toimeenpanovallan käyttäjien keskinäisestä suhteesta on keskusteltu, erityisesti siltä osin kuin on kyse valtakunnansyyttäjän nimitysjärjestelmästä ja virkakaudesta sekä valtakunnansyyttäjän ja oikeusministerin välisen viestinnän kirjaamisesta.

Espanja on vahvistanut korruptiontorjunnan kehystään viime vuosina sekä korruption ennaltaehkäisyä että sen kitkemisen osalta. Espanjalla ei ole kokonaisvaltaista korruptiontorjuntastrategiaa, mutta helmikuussa 2019 vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi hyväksytyt kansallisen strategian tavoitteena on parantaa tutkintavalmiuksia ja pääsyä taloustietokantoihin sekä parantaa virastojen välistä yhteistyötä. Vaikka rikoslakia ja rikosprosessilakia tarkistettiin viimeksi helmikuussa 2019, uutta lainsäädäntöluonnosta rikosprosessilain muuttamisesta valmistellaan jo parhaillaan. Sen seurauksena Espanja ottaa käyttöön parannetun oikeudellisen kehyksen julkisen sektorin integriteetin edistämiseksi. Tavoitteena on vahvistaa parlamentin integriteettimekanismeja ja lujittaa valtion keskushallinnon korkea-arvoisten virkamiesten varallisuuden ilmoittamisjärjestelmää, eturistiriitajärjestelmää ja jääviysperiaatteita. Vakaville rikoksille on nyt olemassa pidennetty vanhentumisaika, ja korruption liittyvistä rikoksista voidaan rangaista ankarammin, myös sulkemalla henkilö pidemmäksi ajanjaksoksi julkisesta virasta. Lobbausta koskevia ja väärinkäytösten paljastajien suojelua vahvistavia lainsäädäntömuutosehdotuksia sekä korruptiontorjunnan lakeja kokoava ehdotus on annettu, mutta niitä ei ole vielä hyväksytty. Parlamentin jäsenten uudet eettiset käytännönsäännöt hyväksyttiin huhtikuussa 2019, ja samalla perustettiin eturistiriitoja käsittelevä toimisto valvomaan sääntöjen täytäntöönpanoa.

Perustuslaissa vahvistetaan sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta koskevat oikeudet sekä tiedonsaantioikeus. Tehostettuja omistussuhteiden läpinäkyvyyttä koskevia vaatimuksia sovelletaan televisio- ja radiotoimintaan, mutta ei painettuihin viestimiin. Kaupparekisterissä (*”registro mercantil”*) saatavilla olevat tiedot ovat samanlaisia kuin minkä tahansa muun yrityksen tiedot Espanjassa, ja suuren yleisön on vaikea ymmärtää niitä. Huolta aiheuttaa yleistä turvallisuutta koskeva uusi lainsäädäntö, koska sen väitetään rajoittavan tiedonvälityksen vapautta ja sananvapautta.

Lainsäädäntöprosessissa säädetään erityisesti julkisten kuulemisten avulla lakeja, joilla voidaan taata läpinäkyvyys ja sidosryhmien osallistaminen. Läpinäkyvyyttä koskevan kehyksen täytäntöönpanoa jatketaan, ja kaikilla Espanjan alueilla on tällä alalla oma oikeudellinen kehyksensä. Parlamentti ja perustuslakituomioistuin valvovat hallituksen lainsäädäntöaloitteita ja oikeutta antaa asetuksia. Oikeusasiamiehellä on laajat toimivaltuudet, joiden avulla se voi puolustaa kansalaisten oikeuksia. Hallitus on kehittänyt avoimia hallintokäytäntöjä, joiden tavoitteena on osallistaa kansalaisia vielä voimakkaammin julkisten politiikkojen kehittämiseen.

I. OIKEUSLAITOS

Espanjan oikeuslaitos koostuu yleisistä tuomioistuimista¹ ja erityistuomioistuimista², ja sen rakenteen pohjana käytetään maan jakoa alueisiin. Korkein oikeus on korkein lainkäyttöelin kaikilla oikeudenaloilla. Perustuslakituomioistuimella on tuomiovalta perustuslakiasioissa ja perusoikeuksia koskevissa yksilövalituksissa. Espanjan perustuslaissa vahvistettu yleinen oikeusneuvosto on oikeuslaitoksen itsenäinen hallintoelin, ja se varmistaa tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuuden³. Näin ollen se ei itse ole osa oikeuslaitosta. Se harjoittaa kurinpitotoimia ja sillä on toimivalta nimittää, siirtää ja ylentää tuomareita, ja se vastaa tuomareiden koulutuksesta ja rekrytoinnista. Syyttäjänvirasto on toiminnallisesti riippumaton osa oikeuslaitosta, ja sen tehtävänä on edistää oikeudenmukaisuutta puolustamalla lakia, kansalaisten oikeuksia ja yleistä etua. Valtionpäämies nimittää valtakunnansyyttäjän hallituksen ehdotuksesta kuultuaan yleistä oikeusneuvostoa.⁴ Paikalliset asianajajaliitot ovat ammattilaisista koostuvia julkisoikeudellisia organisaatioita, jotka ovat riippumattomia julkishallinnosta, eivät ole riippuvaisia viranomaisten määrärahoista, eivätkä niiden varat ole julkisia. Niillä on toimivalta ammattikunnan järjestäytymisessä ja ammattietikassa, ja ne hyväksyvät omat eettiset sääntönsä.

Riippumattomuus

Tuomarineuvosto on toiminut tehtävissään väliaikaisesti joulukuusta 2018 lähtien.

Perustuslain mukaan tuomarineuvosto koostuu korkeimman oikeuden presidentistä (joka toimii puheenjohtajana) ja 20 jäsenestä: 12 tuomaria ja 8 asianajajaa tai muuta juristia, jotka ovat tunnustetusti päteviä ja ovat harjoittaneet ammattiaan yli 15 vuotta.⁵ Parlamentti vastaa tuomarineuvoston oikeusoppineiden jäsenten nimittämisestä⁶ saatuaan tuomarineuvostolta luettelon tuomariyhdistyksen tai 25 tuomarin tuen saaneista ehdokkaista.⁷ Tuomarineuvoston uusien jäsenten nimittämiseen tarvitaan kolmen viidesosan määräänemmistö. Vuonna 2019 pidetyissä kaksissa yleisvaaleissa kyseistä enemmistöä ei saavutettu ja tuomarineuvoston jäsenet pysyvät tehtävissään väliaikaisesti siihen saakka, kunnes uusi tuomarineuvosto valitaan. Ammatilliset yhdistykset ovat vaatineet tuomarineuvoston uudistamista⁸, ja ne ovat riitauttaneet nykyisen tuomarineuvoston pätevyyden jatkaa ehdokkaiden nimittämistä oikeudellisiin huippuvirkoihin.⁹ Lain mukaan tuomarineuvostolla on täysi toimivalta, kunnes

¹ Sisältää siviilioikeuteen, rikosoikeuteen, hallinto-oikeuteen ja sosiaalioikeuteen liittyvät asiat. Ensimmäisen oikeusasteen yleisiä tuomioistuimia on yhteensä 2 269.

² Kauppatuomioistuimet, EU-tavaramerkejä käsittelevät tuomioistuimet, rangaistusten täytäntöönpanosta vastaavat tuomioistuimet, nuorisotuomioistuimet, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevät tuomioistuimet ja muut erityistuomioistuimet, jotka voidaan perustaa yleisen oikeusneuvoston antamalla päätöslauselmalla. Ensimmäisen oikeusasteen erityistuomioistuimia on yhteensä 1 465.

³ Espanjan perustuslain 117 §:ssä vahvistetaan tuomareiden riippumattomuus.

⁴ Espanjan perustuslain 124 §:n 4 momentti.

⁵ Vaikka perustuslaissa edellytetään kahdeksaa asianajajaa ja muita juristeja nimitettäväksi kolmen viidesosan enemmistöllä jokaiseen parlamentin kamariin (edustajainhuone nimittää neljä ja senaatti neljä), siinä ei tarkenneta, kuinka tuomareita edustavat jäsenet on nimitettävä (Espanjan perustuslain 122 §:n 3 momentti).

⁶ 12 jäsenestä, joiden on oltava tuomareita, edustajainhuone valitsee 6 ja senaatti toiset 6, 36 ehdokkaan luettelosta, joita tuomariyhdistykset tai yhdistykseen kuulumattomat tuomarit ovat ehdottaneet (organinen laki 6/1985, 567 §).

⁷ EU:n oikeusalan tulostaulu 2020, kaaviot 51 ja 52. On huomattava, että Euroopan neuvoston suositusten mukaan kyseisten tuomarineuvostojen jäsenistä vähintään puolet tulisi olla muiden tuomareiden valitsemia tuomareita (Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/Rec(2010)12, 27 kohta).

⁸ El País, *Los jueces exigen al ministro la renovación cuanto antes del Poder Judicial*, 20. helmikuuta 2020.

⁹ Korkeimman oikeuden siviilijaoston määräys, 5. kesäkuuta 2019.

uusi tuomarineuvosto on valittu¹⁰, mutta tuomarineuvosto päätti kuitenkin tammikuussa 2020 keskeyttää oikeudellisten virkojen nimitykset.¹¹ Toukokuussa 2020 tuomarineuvosto kuitenkin aloitti nimitykset uudelleen¹². Tuomarineuvoston istuntoa johtava puheenjohtaja on toistuvasti esittänyt parlamentille, että on tarpeen jatkaa tuomarineuvoston jäsenen nimittämistä.¹³ Puheenjohtaja on myös kutsunut nykyisiä olosuhteita institutionaaliseksi poikkeamaksi, ja varoittanut, että tilanteen pitkittyminen voi antaa tuomarineuvostolle huonon maineen.¹⁴ Euroopan neuvosto on huomauttanut, että tilanteen kehitys osoittaa, miten tärkeää on varmistaa, että tuomarineuvostoa ei pidetä politikoinnille alttiina.¹⁵

Kansalaisten käsityksen mukaan oikeuslaitoksen riippumattomuus on keskinkertainen. Vuodesta 2016 lähtien kansalaisten ja yritysten käsityksen mukaan tuomioistuinten ja tuomarien riippumattomuus on vaihdellut huomattavasti. Vuonna 2020 tapahtui hieman parannusta verrattuna edellisvuoteen sekä suuren yleisön (44 prosenttia piti sitä ”erittäin hyvänä” tai ”melko hyvänä”) että yritysten (42 prosenttia piti sitä ”erittäin hyvänä” tai ”melko hyvänä”) keskuudessa.¹⁶

Valtakunnansyyttäjän ja toimeenpanovallan käyttäjien keskinäisestä suhteesta keskustellaan parhaillaan. Valtionpäämies nimittää valtakunnansyyttäjän hallituksen ehdotuksesta yli 15 vuotta ammattiaan harjoittaneiden arvostettujen espanjalaisten juristien joukosta. Ennen ehdokkaan asettamista hallituksen on kuultava yleistä oikeusneuvostoa ja Espanjan edustajainhuoneen vastaavan valiokunnan on arvioitava ehdokkaan sopivuus.¹⁷ Korkein oikeus voi harjoittaa jälkikäteisvalvontaa nimityksen laillisuudesta. Hallituksella ei ole valtuuksia erottaa valtakunnansyyttäjää. Valtakunnansyyttäjän toimikausi kuitenkin päättyy samaan aikaan kuin hallituksen toimikausi¹⁸. Tätä järjestelmää on kritisoitu erityisesti siksi, että virkakauden samanaikaisuus voi vaikuttaa käsitykseen riippumattomuudesta.¹⁹ Euroopan unionin neuvosto on korostanut, että kansalaisten luottamuksen kannalta ei ole ratkaisevaa vain se, että syytetoimet ovat puolueettomia, objektiivisia ja sellaisia, ettei niihin vaikuteta, erityisesti poliittisesti, vaan niiden on myös näytettävä sellaisilta.²⁰ Euroopan neuvosto totesi, että tämä seikka oli otettu asianmukaisesti huomioon, mutta kehotti viranomaisia tekemään merkittäviä parannuksia syyttäjänviraston itsenäisen päätösvallan lisäämiseksi erityisesti hallituksen kanssa tapahtuvan viestinnän avoimuuden osalta.²¹ Valtakunnansyyttäjä toimii riippumattomasti ja puolueettomasti, eikä voi ottaa vastaan ohjeita tai määräyksiä hallitukselta tai milteään muulta hallinnolliselta elimeltä tai

¹⁰ 1. heinäkuuta annettu orgaaninen laki nro 6/1985, 570 §. Tuomarineuvoston toimivaltaa *väliaikaisena* elimenä on rajoitettu ainoastaan koskien mahdollisuutta valita uusi puheenjohtaja.

¹¹ Tuomarineuvoston lehdistötiedote 16. tammikuuta 2020.

¹² Nimitykset keskeytettiin heinäkuussa. Tuomarineuvosto ilmoitti, että ne aloitetaan syyskuussa.

¹³ Tuomarineuvoston lehdistötiedote 15. heinäkuuta 2020.

¹⁴ Tuomarineuvoston lehdistötiedote 23. joulukuuta 2019.

¹⁵ GRECO, Fourth Evaluation Round – Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors, Second interim compliance report, suositus v. (29 ja 32 kohdat koskevat tarvetta poistaa poliitikoilta oikeus oikeudelliseen valintaan).

¹⁶ EU:n oikeusalan tulostaulu 2020, kaaviot 44 ja 46. Käsitys oikeuslaitoksen riippumattomuudesta on luokiteltu seuraavasti: erittäin huono (alle 30 % vastaajista pitää oikeuslaitoksen riippumattomuutta melko hyvänä ja erittäin hyvänä); melko huono (30–39 %), keskinkertainen (40–59 %), melko hyvä (60–75 %), erittäin hyvä (yli 75 %).

¹⁷ Neuvoston ja Espanjan edustajainhuoneen lausunnot ovat neuvoa-antavia.

¹⁸ 30. joulukuuta annetun lain nro 50/1981 31 §:n 1 momentin e kohta.

¹⁹ GRECO Fourth Evaluation Round – Evaluation report, 126 kohta.

²⁰ GRECO (2013), Fourth Evaluation Round – Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors, Evaluation report, 126 kohta.

²¹ GRECO (2019), Fourth Evaluation Round – Second Interim Compliance report, 54 kohta.

lainkäyttöelimestä. Hallitus voi kuitenkin kiinnittää valtakunnansyyttäjän huomion yleisen edun puolustamiseen liittyviin toimenpiteisiin.²² Vaikka laissa säädetään, että kaiken viestinnän toimeenpanovallan käyttäjien ja syyttäjänviraston välillä tulee tapahtua oikeusministerin ja valtakunnansyyttäjän välillä²³, siinä ei kuitenkaan vaadita tämän viestinnän julkaisemista eikä siinä säädetä velvoitteesta kirjata kyseistä viestintää. Lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO) on myös esittänyt tämän huolenaiheena²⁴. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että osa tästä viestinnästä on tapana julkaista lehdistötiedotteiden kautta oikeusministeriön verkkosivulla.²⁵ Sidosryhmät kiinnittävät huomion siihen, että on tärkeää varmistaa julkisuus, jotta voidaan poistaa mahdollinen vaikutelma siitä, että toimeenpanovallan käyttäjä puuttuu poliittisesti syytetoimiin, ja vahvistaa kansalaisten luottamusta rikosoikeuteen.²⁶

Laatu

Lainsäädäntöluonnosta rikosprosessilain muuttamisesta valmistellaan parhaillaan. Huhtikuussa 2020 oikeusministeriö käynnisti menettelyn rikosprosessilain tarkistamisesta. Merkittävää muutosta harkitaan erityisesti tutkintavaiheeseen, jotta syyttäjät voisivat johtaa rikostutkintaa. Tällä hetkellä järjestelmä antaa tutkintatuomarille vallan johtaa tutkintaa, kun taas syyttäjät voivat vain pyytää turvaamis- tai tutkintatoimia, jotka tuomari toteuttaa.²⁷ Sidosryhmät kritisoivat nykyistä järjestelmää ja löytävät siitä yhtymäkohdan rikosprosessien tehottomuuteen²⁸. Rikosprosessilain 324 § tarkistettiin jo heinäkuussa 2020 tutkimusten määräaikojen pidentämiseksi. Sidosryhmät ovat vaatineet tätä muutosta, koska tutkinnan tiukkojen määräaikojen sanottiin olevan ristiriidassa monimutkaisten tapausten tutkimisessa tarvittavan huolellisuuden kanssa.²⁹

Tieto- ja viestintätekniisten välineiden käyttö on vakiintunut oikeuslaitoksessa ja digitalisointiin investoidaan edelleen. Erityisesti ”Justicia Digital” -hanke, jossa korostetaan voimakkaasti hallinnon nykyaikaistamista ja digitaalisten ratkaisujen käyttöä oikeushallinnossa, on pantu täysimääräisesti täytäntöön. Eri itsehallintoalueilla käytettyjen hallintojärjestelmien välinen yhteentoimivuus on kuitenkin edelleen ongelma. ”Justicia 2030” -hankkeessa suunnitellaan tieto- ja viestintätekniisten palveluiden tehostamista oikeuslaitoksella.³⁰ Tämän hankkeen tavoitteena on ottaa käyttöön uusi viestintämalli, jonka avulla palveluja voidaan tarjota automaattisesti ja ennakoivasti. Hanke sisältää myös vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien kehittämisen. Vaikka oikeusalan

²² 30. joulukuuta annetun lain nro 50/1981 8 §. Kun valtakunnansyyttäjä saa hallitukselta tiedonannon, hän päättää tarvittavien toimien toteutuskelpoisuudesta tai asianmukaisuudesta kuultuaan korkeimman oikeuden syyttäjien jaoston lautakuntaa tässä asiassa, ja hän esittelee päätöksensä perusteluineen hallitukselle.

²³ 30. joulukuuta annetun lain nro 50/1981 8 §:n 2 momentti.

²⁴ GRECO (2019), Fourth Evaluation Round – Second interim compliance report, suositus ix.

²⁵ GRECO oli tyytyväinen tähän käytäntöön (GRECO Fourth Evaluation Round – Second interim compliance report, 57 kohta).

²⁶ Ks. esimerkiksi Asociación de Fiscales (2020), *Contestación de la Asociación de Fiscales a la consulta realizada por la Comisión Europea para el ”Oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus – sidosryhmien kuuleminen”(Informe Anual sobre el Estado de Derecho)*.

²⁷ 30. joulukuuta annetun lain nro 50/1981 5 §.

²⁸ Asociación de Fiscales (2020), *Contestación de la Asociación de Fiscales a la consulta realizada por la Comisión Europea para el ”Oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus – sidosryhmien kuuleminen” (Informe Anual sobre el Estado de Derecho)*.

²⁹ Asociación de Fiscales (2020), *Contestación de la Asociación de Fiscales a la consulta realizada por la Comisión Europea para el ”Oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus – sidosryhmien kuuleminen” (Informe Anual sobre el Estado de Derecho)*.

³⁰ Espanjan antamat tiedot oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen 2020.

digitalisaatiokehitystä on parannettava Espanjassa edelleen, maassa on runsaasti tieto- ja viestintätekniikan käyttömahdollisuuksia asianhallinnassa.³¹ Espanja on myös yksi niistä jäsenvaltioista, joka on ottanut käyttöön eniten järjestelyjä koneellisesti luettavien tuomioistuinratkaisujen tuottamiseksi.³² Espanja sai Euroopan komissiolta tukea oikeussuojan saatavuuden ja laadun parantamiseen. Tähän tavoitteeseen se on pyrkinyt edistämällä kyberoikeuden täytäntöönpanoa strategisella ja tietoon perustuvalla lähestymistavalla sekä muuttamalla kokonaisvaltaisesti oikeusministeriön ja itsehallintoalueiden käyttöön ottamien asiaankuuluvien tieto- ja viestintätekniikkajärjestelmien hallinnointia ja yhtenäistämistä tai täydellistä yhteentoimivuutta. Espanja sai Euroopan unionilta ja Euroopan neuvostolta tukea myös oikeudellisten tilastojen keräämisen parantamiseen ja uhrien tuesta vastaavan viraston toiminnan tehostamiseen (tieto- ja viestintätekniinen tuki sekä institutionaalinen tuki).³³ Hankkeen toisessa ja nykyisessä vaiheessa Euroopan neuvosto tukee osaa Justicia 2030 -hankkeista. Tuettuja hankkeita ovat esimerkiksi sähköisten menettelysääntöjen toteutettavuus ja digitaalisten hankkeiden täytäntöönpanoa koskeva käsikirja.

Covid-19-pandemia on vaikuttanut oikeuslaitoksen toimintaan. Espanjassa julistettiin poikkeustila 14. maaliskuuta.³⁴ Tuomioistuinten toimintaa rajoitettiin niiden kolmen kuukauden aikana, jonka poikkeustila oli voimassa. Tällöin menettelytoimia jatkettiin vain kiireellisissä menettelyissä ja menettelyllisiä määräaikoja lykättiin. Sidosryhmät ovat ilmaisseet huolensa näiden toimenpiteiden mahdollisista vaikutuksista oikeusjärjestelmän kykyyn vastata kertyneestä asiaruuhkasta ja odotettavissa olevasta riita-asioiden määrän kasvusta, kun otetaan erityisesti huomioon järjestelmässä jo esiintyneet tehokkuushaasteet.³⁵ Covid-19-pandemian vaikutuksia oikeusjärjestelmään pyritään vähentämään mahdollisimman paljon. Erityisesti on annettu uutta lainsäädäntöä, jossa säädetään erityisistä menettelyllisistä ja organisatorisista³⁶ toimenpiteistä sekä konkurssimenettelyjä koskevista erityissäännöistä³⁷. Suunniteltuihin toimenpiteisiin kuuluu myös digitaalitekniologian käytön laajentaminen menettelyissä.

Tehokkuus

Tuomioistuinkäsittelyt kestävät Espanjassa yhä kauemmin. Siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudellisten asioiden käsittelyaika ensimmäisessä oikeusasteessa on pidentynyt vuodesta 2016 lähtien.³⁸ Se on erityisen pitkä korkeimman oikeuden siviili- ja

³¹ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 40.

³² EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 29.

³³ Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston yhteistyön ohjelma, Promoting cyber justice in Spain through change management and improvement of data collection (Kyberoikeuden edistäminen Espanjassa muutostenhallinnalla ja parantamalla tiedonkeruuta), vaihe I (marraskuu 2018 – marraskuu 2019, talousarvio: 250 000 euroa) ja vaihe II (kesäkuu 2020– helmikuu 2022, talousarvio 370 000 euroa).

³⁴ Kuninkaan asetus 463/2020, jolla julistettiin poikkeustila covid-19-pandemian aiheuttaman terveyskriisin seurauksena.

³⁵ Maavierailun yhteydessä ja osana raportin valmisteluprosessia saadut tiedot. Katso myös ammatillisen yhdistyksen Juezas y Jueces para la Democracia 18. toukokuuta 2020 julkaisema lehdistötiedote. Komissio on puuttunut tähän ongelmaan myös talouspolitiikan eurooppalaisen ohjauksjakson yhteydessä. Johdanto-osan 28 kappale, neuvoston suositus Espanjan vuoden 2020 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Espanjan vuoden 2020 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto. https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2020/07/20/european-semester-2020-country-specific-recommendations-adopted/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=European+Semester+2020%3a+country-specific+recommendations+adopted

³⁶ Esimerkiksi 11.–31. elokuuta ilmoitettiin työpäiviksi menettelyllisiä tarkoituksia varten.

³⁷ 28. huhtikuuta annettu kuninkaan asetus nro 16/2020.

³⁸ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 5.

kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa se on yli 600 päivää.³⁹ Lisäksi myös asioiden ratkaisuaika on huonontunut. Siviili- ja kauppa-oikeudellisissa riita-asioissa selvitysaste laski 86,7 prosenttiin vuonna 2018.⁴⁰ Selvitysaste ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimessa on myös laskenut alle 100 prosentin. Koska järjestelmään tulevien asioiden määrä on ratkaistujen asioiden määrää suurempi, siitä aiheutuu jatkuvasti lisääntyviä asiaruuhkia.⁴¹ Espanjassa tehokkuus on hyvällä tasolla joillakin EU-oikeuden erityisaloilla. Erityisesti EU-tavaramerkin loukkausta koskevissa asioissa oikeudenkäynnin kesto lyheni puoleen vuonna 2018.⁴² Kuluttajansuojan osalta oikeussuojakeinojen käyttämiseen tuomioistuimessa keskimäärin kulunut aika on lyhyt ja pysyy samalla tasolla.⁴³

Espanja ryhtyy toimiin tehokkuuden lisäämiseksi tuomioistuimissa. Erityisesti uuden rikosprosessilain vahvistamiseen tähtäävät käsittelyt ovat käynnissä. Uudella lailla pyritään nopeuttamaan rikosoikeudellisia menettelyjä. Oikeusministeriö valmistelee myös lakiesitystä menettelyllisistä ja teknisistä toimenpiteistä sekä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käyttöönotosta. Näillä toimenpiteillä pyritään nopeuttamaan oikeudenkäyntejä, parantamaan niiden tehokkuutta ja toteuttamaan toimenpiteitä, joiden avulla nykyinen oikeudenkäyttöjärjestelmä voi tarjota kohtuullisella ja hyödyllisellä tavalla kansalaisten tavoittelemaa oikeussuojaa.⁴⁴

II. KORRUPTIONTORJUNNAN KEHYS

Useilla lainvalvontaviranomaisilla on yhteinen toimivalta ja vastuu korruptionvastaisen politiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa sekä korruption ehkäisemisessä, paljastamisessa, tutkinnassa ja syytteenpanossa. Vuonna 2015 perustettu eturistiriitoja käsittelevä toimisto vastaa varallisuudesta ilmoittamisen valvonnasta, kun taas vuonna 2014 perustettu avoimuutta ja hyvää hallintotapaa käsittelevä neuvosto valvoo tiedonsaantia ja avoimuusvelvoitteiden ja hyvän hallintotavan noudattamista.

Espanjan pistemäärä Transparency Internationalin 2019 korruptiondeksissä on 62/100, ja se sijoittuu Euroopan unionissa 10. sijalle ja maailmanlaajuisesti 30. sijalle⁴⁵. Vuonna 2020 tehdyssä korruptiota koskeneessa Eurobarometri-erityistutkimuksessa 94 prosenttia vastaajista totesi, että korruptio on laajalle levinnyttä (EU:n keskiarvo 71 prosenttia)⁴⁶ ja 58 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että korruptio vaikuttaa heidän jokapäiväiseen elämäänsä (EU:n keskiarvo 26 prosenttia). Vastaajista 34 prosenttia katsoo syytetoimien johtaneen tuomioon niin usein, että se voi ehkäistä korruptoituneita käytäntöjä (EU:n keskiarvo 36 prosenttia). Lähes yhdeksän kymmenestä espanjalaisyrityksestä (88 prosenttia) katsoo, että korruptio on erittäin laajalle tai melko laajalle levinnyt ilmiö (EU:n keskiarvo 63 prosenttia).⁴⁷ Yli puolet tutkimukseen vastanneista yrityksistä (52 prosenttia) katsoo, että korruptio on ongelma liiketoiminnan harjoittamiselle (EU:n keskiarvo 37 prosenttia), ja 21 prosenttia yrityksistä uskoo, että johtavien viranhaltijoiden

³⁹ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 7.

⁴⁰ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 11; EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 11, määrälliset tietosivut.

⁴¹ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 13.

⁴² EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 18.

⁴³ EU:n oikeusalan vuoden 2020 tulostaulun kaavio 19.

⁴⁴ Espanjan antamat tiedot oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen 2020.

⁴⁵ Transparency Internationalin korruptiondeksi (2019).

⁴⁶ Erityiseurobarometri 502 (2020).

⁴⁷ Flash-eurobarometri 482 (2020).

lahjonnasta kiinni jääviä henkilöitä ja yrityksiä rangaistaan asianmukaisesti (EU:n keskiarvo 31 prosenttia).

Espanja on vahvistanut oikeudellista kehystään sisällyttääkseen siihen kattavasti korruption liittyvien rikosten kriminalisoinnin ja syytetoimet sekä oikeushenkilöiden rikosoikeudellisen vastuun lahjonnasta ja korruptiosta kansainvälisissä liiketoimissa. Rikoslain muutoksilla on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana toteutettu kaksi merkittävää uudistusta. Ulkomaisia virkamiehiä koskevaa vaikutusvallan väärinkäytön määritelmää muutettiin, ja yksityisen kaupallisen lahjontarikoksen soveltamisalaa laajennettiin koskemaan etua tai hyötyä koskevan lupauksen hyväksyviä henkilöitä.⁴⁸ Lisäksi yritysten rikosoikeudellinen vastuu laajennettiin koskemaan julkisten varojen kavallusrikosta⁴⁹, ja sen myötä julkisia varoja hallinnoivia tai kyseisistä julkisista varoista vastaavia oikeushenkilöitä. Vakaville rikoksille on nyt olemassa pidennetty vanhentumisaika, ja korruption liittyvistä rikoksista voidaan rangaista ankarammin, myös sulkemalla henkilö pidemmäksi ajanjaksoksi julkisesta virasta.

Vakiintunutta yleistä korruptiontorjuntastrategiaa ei ole olemassa. Helmikuussa 2019 hyväksytyssä järjestäytyneen rikollisuuden ja vakavan rikollisuuden vastaisessa kansallisessa strategiassa asetetaan kuitenkin etusijalle korruption torjunta. Strategiassa määritetään muun muassa tarve vahvistaa rahoitustietojen saatavuutta, tämällytyypin rikollisuuden torjuntaan osallistuvien eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja koordinoitua sekä toteuttaa lahjontaa koskevassa rikosoikeudellisessa yleissopimuksessa mainittuja toimenpiteitä. GRECO on myös korostanut tätä seikkaa ja huomauttanut, että lainvalvontaviranomaiset, erityisesti poliisi ja kansalliskaarti, voisivat lisätä koordinoitua ja kehittää vaatimustenmukaisuuden valvonnan ja sisäisen valvonnan sisäisten menetelmien vahvistamiseen tarkoitettua yhteisen korruptiontorjuntastrategian.⁵⁰

Korruption rikosten tutkinta ja syytteenpano on jaettu useiden lainvalvontaviranomaisten kesken. Syyttäjänvirastoon kuuluvan korruptiontorjunnan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan erityissyyttäjän virastolla (ACPO) on pääasiallinen toimivalta tutkia kaikki sellaiset merkittävät talousrikokset tai muut korruption liittyvät rikokset, joihin virkamiehet ovat syyllistyneet virkatehtävää suorittaessaan.⁵¹ Syyttäjälle kuuluvan tutkinnan lisäksi ACPO voi puuttua suoraan sen toimivaltaan kuuluviin rikosoikeudellisiin menettelyihin, jotka kohdistuvat tiettyihin korruption liittyviin rikoksiin, kuten julkisten varojen väärinkäyttö, vaikutusvallan väärinkäyttö ja kansainvälinen lahjonta.⁵² Neljän yksikön analyysivalmiudet antavat hyvän tuen tutkintatyöhön. Näihin kuuluu verotarkastajia, varainhoidon valvojia, lainvalvontaviranomaisia ja erikoistuneita poliisivirkamiehiä. Muut syyttäjäsastot ja alueelliset yksiköt käsittelevät loput tapaukset.⁵³ ACPO:n resursseihin kuuluu pääsyyttäjä mukaan lukien 29 syyttäjää. Vuoden 2018 vuosikertomuksessa⁵⁴ kävi ilmi henkilöstöpula, minkä vuoksi hallitus lisäsi ACPO:n

⁴⁸ Lain 1/2019 286 § b.

⁴⁹ Lain 1/2019 435 §.

⁵⁰ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report.

⁵¹ 30. joulukuuta annetun lain 50/1981 muuttamisesta 24. huhtikuuta annettu laki 10/1995, jolla säädellään syyttäjänviraston orgaanista säädöstä ja perustetaan korruption liittyvien talousrikosten hillintään tarkoitettu erityissyyttäjän virasto: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1995-10066>.

⁵² Syyttäjänviraston orgaanisen säädöksen kohta 19.4.

⁵³ OECD, Anti-Corruption Institutions – Review of Models, Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia.

⁵⁴ Korruptiontorjunta, syyttäjänvirasto (2018), vuoden 2018 vuosikertomus, s. 468.

kapasiteettia vielä yhdeksällä viralla huhtikuussa 2019.⁵⁵ Henkilöstön kohdentamisen osalta GRECO nosti esille huolenaiheita liittyen syyttäjänviraston ja korruptiontorjunnan syyttäjänviraston itsenäisyyteen, koska oikeusministeriö päättää henkilöstön kohdentamisesta.⁵⁶ Yleisen oikeusneuvoston julkaisemien tietojen mukaan vuonna 2019 korruptionrikostapauksista annettiin 91 (71 prosenttia) langettavaa tuomiota ja 26 (29 prosenttia) syytettä hylättiin.

Varallisuudesta ilmoittamista, eturistiriitoja ja jääviyttä koskevat säännöt eivät ole johdonmukaisia hallituksen ja virkamiesryhmien eri tasoilla. Korruptiontorjunnan osalta alueelliselta ja paikalliselta tasolta puuttuvat yksilöidyt, ennaltaehkäisevät strategiat. Varallisuuden ilmoittamista koskeva järjestelmä on käytössä, ja vaatimukset korkean tason virkamiesten ja hallituksen jäsenten varallisuuden, etujen ja jääviyden ilmoittamisesta on vahvistettu 30. maaliskuuta 2015 annetussa laissa 3/2015. Eturistiriitoja käsittelevä toimisto (*”Oficina de Conflictos de Intereses”* – OCI) perustettiin vuonna 2006, ja sitä vahvistettiin vuonna 2015. Se vastaa politiikkaan nimettyjen henkilöiden varallisuudesta ilmoittamisen, jääviyden ja eturistiriitojen valvonnasta sekä valtion virkamiesten jääviysjärjestelmän hallinnasta. OCI toimii aluepolitiikan ja virkamieskunnan ministeriön yhteydessä, ja lain mukaan se toimii täysin itsenäisesti.⁵⁷ Eturistiriitoja käsittelevän toimiston valtuudet ovat lisääntyneet vuosien saatossa. Alueellisella tasolla ei ole samanlaiset rakenteet omaavaa pysyvää säännöllisen yhteistyön mekanismeja. OCI kuitenkin avustaa alueellisia toimistoja pyydettyään.⁵⁸

Avoimuutta ja hyvää hallintotapaa käsittelevä neuvosto valvoo tiedonsaantia ja avoimuusveloitteiden ja hyvän hallintotavan noudattamista. Taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit aiheuttavat neuvostolle haasteita, kuten GRECO on huomauttanut.⁵⁹ Joissakin alueellisissa säädöksissä edellytetään, korkea-arvoiset virkamiehet julkaisevat toimintaohjelmansa.

Etiikkaa ja eturistiriitoja koskevat säännökset on vahvistettu hallituksen ja korkeiden virkamiesten osalta. Näiden säännösten⁶⁰ lisäksi ei kuitenkaan ole erillistä järjestelmää kaikille vaaleilla valituille luottamushenkilöille. GRECO huomautti tässä yhteydessä, että tarvitaan yhtenäiset käytäntösäännöt, jotka ovat julkisesti saatavilla ja jotka sisältävät muun muassa käytännön toimeenpanotoimenpiteitä.⁶¹ Edustajainhuone hyväksyi ensimmäiset käytäntösääntönsä 28. helmikuuta 2019.⁶² Käytäntösääntöissä vahvistetaan edustajainhuoneen edustajien käytöstä koskevat periaatteet ja edellytetään, että edustajien on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin välttääkseen joutumasta eturistiriitatilanteisiin. Eturistiriitoja käsittelevä toimisto vastaa intressirekisteriin sisällytettyjen lausuntojen sisällön tarkistamisesta. Yksi käytäntösääntöihin sisältyvistä muutoksista on, että kunkin edustajan on julkaistava edustajan tilaisuudet ja tapaamiset sisältävä työskentelyohjelmansa edustajainhuoneen avoimuusportaalissa. Tämä käsittää tapaamiset minkä tahansa eturyhmäksi määritellyn yhteisön edustajien kanssa. Käytäntösäännöt sisältävät myös edustajainhuoneen edustajille rikkomusten vuoksi langetettavien seuraamusten määräämismenettelyn.

⁵⁵ Kuninkaan asetus 255/2019, 12. huhtikuuta 2010.

⁵⁶ GRECO, Fourth Evaluation Round –Second interim compliance report.

⁵⁷ Lain nro 3/2015 mukaan.

⁵⁸ Euroopan komissio, 2018 Espanjaa koskeva maaraportti, SWD(2018) 207 final.

⁵⁹ GRECO, Fifth evaluation round - Evaluation Report.

⁶⁰ Laki 3/2015 ja laki 19/2013.

⁶¹ GRECO, Fifth evaluation round - Evaluation Report: s. 16.

⁶² Edustajainhuoneen lehdistötiedote 2. huhtikuuta 2019.

Väärinkäytösten paljastajien suojaan ja lobbaamisen sääntelyyn on kiinnitettävä huomiota. Todistajien ja asiantuntijoiden suojele tarjooa kyllä suoja-toimia niille, jotka tuntevat olevansa fyysisesti vaarassa,⁶³ mutta Espanjalta puuttuu yleinen väärinkäytösten paljastajien suoja koskeva kehys, vaikka alakohtaista sääntelyä on jonkin verran olemassa. Uusi säädösehdotus annettiin vuonna 2019 ratkaisemaan järjestelmän puutteita väärinkäytösten paljastajien suojusta annetulla lailla, jota ei ole vielä pantu täytäntöön. Hallitus ryhtyi kesäkuussa 2020 laatimaan uutta lainsäädäntöluonnosta väärinkäytösten paljastajien suojelemiseksi. Lobbauksen osalta Espanjalla ei ole erityistä lainsäädäntöä. Osa itsehallintoalueista ja kunnista on kuitenkin hyväksynyt erityisiä säännöksiä lobbauskäytännöistä.⁶⁴ Tämän seikan on ottanut esiin myös GRECO.⁶⁵

III. TIEDOTUSVÄLINEIDEN MONIARVOISUUS

Perustuslaissa vahvistetaan sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta koskevat oikeudet. Lisäksi Espanja on antanut edistyksellistä lainsäädäntöä ja kehittänyt kattavan oikeudellisen kehyksen, jolla varmistetaan tiedotusvälineiden moniarvoisuus. Riippumaton monialainen sääntelyelin toimii audiovisuaalialan sääntelyviranomaisena. Espanjalla on audiovisuaalisen viestintäpalvelun tarjoajien kansallinen rekisteri, johon yleisö voi vapaasti tutustua ja joka sisältää tietoja niistä omistajista, joilla on merkittävä osuus palveluntarjoajien pääomasta.⁶⁶

Audiovisuaalisten mediapalvelujen sääntelyvaltuudet kuuluvat CNMC:lle (kansallinen markkina- ja kilpailukomissio). CNMC on lailla⁶⁷ vuonna 2013 perustettu monialainen sääntelyelin, jonka tarkoituksena on yhdistää useat olemassa olevat sääntelyelimet yhdeksi, useiden alojen valvonnasta vastaavaksi tahoksi (kilpailu, energia, televiestintä, postipalvelut, audiovisuaalinen media sekä rautatiet ja lentokentät). Tämän yhtenäistämisen tarkoituksena oli vahvistaa asianomaisten elinten riippumattomuutta ja taata oikeusvarmuus ja institutionaalinen luottamus sekä sääntely- ja kilpailuoikeudellinen näkökulma talouden nykyaikaistamisen edistämistä varten kuluttajien hyödyksi. CNMC:llä on neljä tutkintaosastoa (kilpailu-, energia-, televiestintä- ja audiovisuaaliala sekä kuljetus- ja postiala), jotka raportoivat puheenjohtajalle. Asianomainen tutkintaosasto hoitaa audiovisuaalisissa mediakysymyksissä käytännön tapauskäsittelyn. CNMC koostuu kahdesta hallintoelimestä: neuvostosta ja puheenjohtajasta, joka johtaa neuvostoa. Neuvosto on CNMC:n kollektiivinen päätöksentekuelin. Siinä on kymmenen jäsentä, jotka hallitus nimittää niiden henkilöiden joukosta, jotka nauttivat arvostusta ja joilla on ammatillista pätevyyttä komission toimialoilla. Parlamentin on hyväksyttävä heidän nimittämisensä, kun se on ensin arvioinut heidän soveltuvuutensa ja kaikki mahdolliset eturistiriidat. Heidän toimikautensa kestää kuusi vuotta, eikä sitä voi uusida. Siihen myös liittyy tiukkoja kelpoisuusvaatimuksia. Erottamisen perusteet luetellaan vuoden 2013 lain 23 §:ssä.⁶⁸ Lain 2013 mukaisesti sääntelyviranomaisen on autonominen elin ja toimii täysin riippumattomana

⁶³ Laki 19/1994.

⁶⁴ Lisäksi useat julkiset kansalliset tahot ja yritykset ovat hyväksyneet käytännesääntöjä, joissa käsitellään lobbausta koskevia näkökulmia.

⁶⁵ GRECO (2019), Fourth Evaluation Round – Second interim compliance report.

⁶⁶ Espanja sijoittuu 29. sijalle vuoden 2020 lehdistönvapausindeksissä, mikä on sama sija kuin vuonna 2019. Ks. Toimittajat ilman rajoja (2020), lehdistönvapausindeksi – Espanja.

⁶⁷ 4 kesäkuuta 2013 annettu laki 3/2013, jolla perustettiin kansallinen markkina- ja kilpailukomissio (*Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia*). <https://www.cnmc.es/file/64267/download>.

⁶⁸ Laki 3/2013, 23 §, esim. ”f) Hallituksen määräämän erottamisen olennaisten virkavelvollisuuksien vakavasta rikkomisesta tai jäävyyteen, eturistiriitaan ja luottamuksellisuuteen liittyvien velvollisuuksien rikkomisesta. Hallitus määrää erottamisen, riippumatta seuraamussäännöistä, joita voidaan tapauksen mukaan soveltaa, Espanjan talous- ja kilpailuministerin tutkinnan jälkeen”.

hallituksesta, viranomaisista ja kaikista liiketoiminta- ja kaupallisista eduista⁶⁹. CNMC:llä on hyvä maine ja sen katsotaan tekevän työtään erittäin tehokkaasti ja itsenäisesti. Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineen (MPM 2020) Espanjaa⁷⁰ koskevan raportin mukaan tiedotusvälineitä valvovan viranomaisen riippumattomuutta ja tehokkuutta koskeva riski on alhainen.

Tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyteen liittyvät säännökset on vahvistettu audiovisuaalisen viestinnän yleislaissa⁷¹. Lailla perustetaan audiovisuaalisen viestintäpalvelun tarjoajien kansallinen rekisteri⁷², johon yleisö voi vapaasti tutustua⁷³. Lain 33.2 §:ssä säädetään, että omistajista, jotka omistavat *merkittävän osuuden*⁷⁴ palvelun tarjoajista, on rekisterissä oltava nähtävissä myös maininta omistetun pääoman prosenttiosuudesta. Tietoja on saatavissa myös kaupparekisteristä (*registro mercantil*), mutta sieltä saatavat tiedot eivät ole tyhjentäviä. MPM 2020 -raportissa katsotaan, että jopa asiantuntijoiden on vaikea tietää varmasti, kuka tarkkaan ottaen on minkäkin yrityksen takana, ja sen mukaan tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen kohdistuu tämän indikaattorin perusteella keski-suuri riski.⁷⁵

Laissa säädellään valtion mainonnan ja institutionaalisten kampanjoiden sopimusten tekemistä.⁷⁶ Viestinnästä vastaava valtiosihteeri tarkistaa, ovatko mediasuunnitelmat niiden objektiiviset kriteereiden mukaisia, jotka koskevat eri tiedotusvälineiden jakautumista ja painoarvoa. Valtiovarainministeriön sopimusten rationalisoinnin ja keskittämisen pääosasto (DGRCC) keskittää valtion keskushallinnon eri hallinnollisten elimien ja virastojen ehdottamat tiedotusvälineitä koskevien suunnitelmien ja -kampanjoiden sopimukset. Satunnaisesti ja kohdeyleisön erityispiirteiden tai kampanjan tavoitteiden mukaan voidaan asettaa erilaisia kriteerejä, kunhan ne eivät aiheuta eriarvoisuutta, kuten perustuslakituomioistuimen tuomioissa 104/2014 ja 130/2014 on todettu.

Laki suojelee tiedotusvälineiden vapautta. Perustuslaki antaa suuntaviivat toimittajien suojelun kehykselle, sillä siinä vahvistetaan lehdistön vapaus, oikeus sananvapauteen sekä oikeus saada viranomaisten hallussa olevia asiakirjoja. Lisäksi Espanja on antanut edistyksellistä lainsäädäntöä ja kehittänyt kattavan oikeudellisen kehyksen, jolla varmistetaan tiedotusvälineiden moniarvoisuus. Vakavasta kunnianloukkauksesta, joka kohdistuu kuningasperheen jäsenen hänen hoitaessaan virkatehtäviä, voi saada muun muassa

⁶⁹ Laki nro 3/2013, johdanto ja 2 §.

⁷⁰ Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline 2020.

⁷¹ Laki nro 7/2010 (*Ley General de la Comunicación Audiovisual*). Lain johdannossa määritetään yhdeksi sen päätavoitteeksi ”suojella kansalaista määrääviltä mielipideasemilta tai rajoituksilta, jotka koskevat pääsyä etunäkökohdiltaan tai arvoltaan merkittävään yleiseen sisältöön” [...] ”mikä takaa myös moniarvoisuuden ja kansalaisoikeuksien suojelun ja vahvistaa selkeät säännöt läpinäkyvyydelle ja kilpailulle julkisen ja yksityisen sektorin rinnakkaiselon ja audiovisuaalisen toiminnan vapauttamisen yhteydessä”.

⁷² Säännelty lailla Real Decreto 847/2015.

⁷³ Rekisteri on saatavilla osoitteessa <https://sedeaplicaciones.minetur.gob.es/RuecaListadosPublicos/>

⁷⁴ Merkittäväällä osuudella tarkoitetaan seuraavaa suoraa tai välillistä osuutta: a) 5 prosenttia pääomasta, b) 30 prosenttia äänioikeuksista tai vähemmän, jos niiden avulla voidaan nimetä hankinnan jälkeisten 24 kuukauden kuluessa yli puolet johtokunnan jäsenistä.

⁷⁵ Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline 2020.

⁷⁶ 29. joulukuuta annettu laki nro 29/2005, institutionaalisen mainonnasta ja tiedottamisesta, ja Real Decreto nro 947/2006.

vankeusrangaistuksen.⁷⁷ Lisäksi viime vuosina on rekisteröity vihamielisyyttä toimittajia kohtaan ja myös tilanteita, joissa toimittajat ovat olleet uhan tai väkivallan kohteina.⁷⁸

Kansalaisyhteiskunta on ilmaissut huolensa tiedonvälityksen vapauden suojelusta. Kansalaisjärjestöt ottivat kantaa rikoslain, orgaanisen lain 2/2015⁷⁹ ja yleisen turvallisuuden suojelua koskevan orgaanisen lain⁸⁰ vuoden 2015 uudistamiseen pitäen niitä tiedonvälityksen vapauden rajoituksina⁸¹. Lisäksi toimittajat ilman rajoja -järjestö huomauttaa, että oikeusviranomaisien ja poliisin taholta on yleistynyt suuntaus syrjäyttää toimittajien lähteiden suojelu ja vaikeuttaa tutkivaa journalismia.⁸² Euroopan neuvoston foorumi varoitti Espanjaa ja kehotti sitä edistämään journalismin suojelua ja toimittajien turvallisuutta viittaamalla tehokkaan tiedonsaannin esteisiin, kuten poliittisen puolueen tahalliseen akkreditoinnin epäämiseen, ja tilanteisiin, jotka ovat vaikuttaneet toimittajien turvallisuuteen, kuten fyysinen väkivalta.⁸³ Kuusi varoitusta julkaistiin vuonna 2019 ja kolme vuonna 2020.⁸⁴

IV. MUUT HALLITUSJÄRJESTELMÄN OSIEN KESKINÄISEEN VALVONTAAN LIITTYVÄT INSTITUTIONAALISET KYSYMYKSET

Espanja on perustuslaillinen monarkia, ja sen parlamentti on kaksikamarinen⁸⁵ (*”Cortes Generales”*). Espanja on hajautettu yhtenäisvaltio, jossa valtiolla ja itsehallintoalueilla (*”Comunidades Autónomas”*) on sekä yksinomainen että jaettu toimivalta.⁸⁶ Perustuslakituomioistuin on toimivaltainen tarkistamaan lakien perustuslaillisuuden. Parlamentin molemmilla kamareilla – edustajainhuoneella ja senaatilla – on lainsäädäntöoikeus, jonka ne voivat tietyin rajoituksin siirtää hallitukselle.⁸⁷ Hallituksella, parlamentin kahdella kamarilla, itsehallintoalueiden valtuustoilla ja vähintään 500 000 kansalaisen ryhmällä on lainsäädäntöä koskeva aloiteoikeus.

Espanja käyttää hajautettua järjestelmää lakien perustuslainmukaisuuden valvontaan. Perustuslakituomioistuimella on yksinomainen toimivalta valvoa lainsäädännön perustuslaillisuutta. Yleensä tuomioistuimen toteama perustuslain vastaisuus johtaa kaikkia koskevaan lain mitätöimiseen taannehtivasti. Yleiset tuomioistuimet voivat harjoittaa perustuslaillisuuden valvontaa myös muuhun lainsäädäntöön, kuten hallituksen asetuksiin. Jälkimmäisessä tapauksessa tarkastelun vaikutus rajoittuu toteamiseen, että normia ei sovelleta kyseisessä tapauksessa. Tietty oikeudellinen menettely kuitenkin sallii normin mitättömyyden toteamisen tietyissä olosuhteissa. Kanneoikeus perustuslainmukaisuuden

⁷⁷ Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja tiedotusvälineiden vapauden keskus (2019), kunnianloukkauksen rangaistavuuden poistaminen – tiedote.

⁷⁸ Toimittajat ilman rajoja (2019), Alarm about growing violence against reporters in Catalonia.

⁷⁹ Orgaaninen laki 1/2015.

⁸⁰ Orgaaninen laki 4/2015. Näihin kolmeen lakiin viitataan yhteisesti nimellä ‘Gag Law’.

⁸¹ PDLI et al., 2019, johon viitataan tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineessä 2020.

⁸² Toimittajat ilman rajoja (2020), lehdistönvapausindeksi – Espanja.

⁸³ Ks. myös Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/ Rec(2016)4.

⁸⁴ Euroopan neuvoston journalismin toimintamahdollisuuksia ja toimittajien turvallisuutta edistävä foorumi. Kansalaisjärjestöt ja muut asianomaiset järjestöt ovat asettaneet varoitukset foorumille. Elokuusta 2020 lähtien vielä 16 varoitusta oli aktiivisina, ja niistä seitsemässä uhan lähde oli ”muu kuin valtio” tai ”tuntematon”. Viranomaiset ovat jo lähettäneet vastauksen kuuteen varoitukseen.

⁸⁵ Se koostuu edustajainhuoneesta (alahuone) ja senaatista (ylähuone). Molemmat valitaan suoralla vaalilla.

⁸⁶ Itsehallintoalueilla on poliittinen ja taloudellinen itsemääräämisoikeus. Niiden institutionaalinen organisaatio koostuu lakiasäätävästä kokouksesta, hallintoneuvostosta, jolla on toimeenpanevia ja hallinnollisia tehtäviä, sekä puheenjohtajasta, jonka lakiasäätävä kokous valitsee jäsenistään. Itsehallintoalueilla on lainsäädäntövalta monilla aloilla, joilla niillä on yksinomainen toimivalta, mutta myös oikeus antaa johdetun oikeuden säädöksiä tietyissä valtion toimivaltaan kuuluvissa asioissa sekä valtion asetusten toimeenpanovalta.

⁸⁷ Espanjan perustuslain 82 §.

tutkimiseksi perustuslakituomioistuimessa on hallituksen puheenjohtajalla, oikeusasiamiehellä, 50 edustajainhuoneen jäsenellä, 50 senaattorilla syyttäjänvirastolla, itsehallintoalueilla ja tuomioistuimilla. Yksityishenkilöt voivat nostaa kanteen perustuslakituomioistuimessa, mutta he eivät voi hakea muutosta lakeihin.⁸⁸ Yli 50 edustajainhuoneen jäsenestä koostuva ryhmä käytti mahdollisuutta perustuslainmukaisuuden valvontaan toukokuussa 2020 haastamalla perustuslakituomioistuimessa useiden sellaisten säännösten perustuslaillisuuden, jotka oli säädetty covid-19-pandemian aiheuttaman terveyskriisin hallitsemiseksi julistetun poikkeustilan yhteydessä.⁸⁹

Sidosryhmät ovat mukana lainsäädäntöprosessissa, ja avoimuutta varten on takeita.

Laissa säädetään erityisesti velvoitteesta suorittaa julkisia kuulemismenettelyjä, joiden vähimmäiskesto on 15 päivää⁹⁰. Lisäksi lainsäädäntöluonnoksen yhteyteen tulee liittää säädösten vaikutusten arviointia koskeva kertomus, jonka tulee sisältää yhteenveto julkisen kuulemismenettelyn yhteydessä saaduista huomautuksista. Laissa määritetään myös erityistapauksia, joissa Espanjan yleistä oikeusneuvostoa on kuultava lainsäädäntöprosessin aikana. Edustajainhuone ja senaatti julkaisevat kaikki lainsäädäntöaloitteita ja -ehdotuksia koskevat tiedot asianomaisilla portaaleilla. Kaikilla Espanjan alueilla on oma avoimuutta koskeva oikeudellinen kehyksensä.⁹¹

Hätätilavaltuuksia käytettiin covid-19-pandemian yhteydessä. Hallitus julisti poikkeustilan⁹² ja tiedotti siitä sen jälkeen edustajainhuoneelle.⁹³ Edustajainhuone hyväksyi kuusi poikkeustilan pidennystä.⁹⁴ Perustuslaki antaa hallitukselle myös säädösvallan poikkeuksellisessa ja kiireellisessä tilanteessa ja määrättyllä aineellisella soveltamisalalla.⁹⁵ Hallituksella on velvoite esittää kyseinen säädös edustajainhuoneelle, joka voi kumota sen. Perustuslakituomioistuin voi myös valvoa, ylittikö hallitus harkintavaltansa määrittäessään kiireellisen tarpeen käsitettä, ja arvioida edellytyksenä olevien olosuhteiden ja hyväksytyjen toimenpiteiden välistä yhteyttä.

Riippumattomat viranomaiset varmistavat perusoikeuksien suojelun. Oikeusasiamies (*”Defensor del Pueblo”*) on kansallinen ihmisoikeusinstituutio Espanjassa. Kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kansainvälinen verkosto (GANHRI, Global Alliance of National

⁸⁸ Yksityishenkilöt voivat käyttää perustuslakituomioistuinta perusoikeuksien väitetyn rikkomisen tapauksessa sen jälkeen, kun kaikki muut oikeussuojakeinot on käytetty.

⁸⁹ Perustuslakivalitus nro 2054–2020. Asia on parhaillaan vireillä.

⁹⁰ Tämä aika voidaan vähentää seitsemään päivään, jos perusteena ovat erityisolot tai sovelletaan kiireellistä lainsäädäntömenettelyä.

⁹¹ Alueelliset avoimuusportaalit ja lainsäädäntökehys ovat saatavilla osoitteessa https://transparencia.gob.es/transparencia/transparencia_Home/index/MasInformacion/Administraciones-publicas.html#casm.

⁹² Kuninkaan asetus 463/2020, 14. maaliskuuta, jolla julistettiin poikkeustila covid-19-pandemian aiheuttaman terveyskriisin hallitsemiseksi. Poikkeustila on vähiten vakava Espanjan perustuslain tarjoamasta kolmesta mahdollisesta hätätilasta. Se ei poista perustuslaissa säädettyjä perusoikeuksia yleisesti, vaikka tiettyjä vapauksia voidaan rajoittaa.

⁹³ Espanjan perustuslain 116 §:n 2 momentti ja 1. kesäkuuta 1981 annetun orgaanisen lain nro 4/1981 6 ja 8 §.

⁹⁴ Vaikka poikkeustilan julistamisen toimivalta on yksinomaan hallituksella, edustajainhuoneen on nimenomaisesti valtuutettava sen pidentäminen, ja se voi esittää poikkeustilan pidentämisen aikana ehdotuksia pidentämisen laajuudesta ja edellytyksistä. Ks. myös kuninkaan asetus 476/2020, 27. maaliskuuta 2020, kuninkaan asetus 487/2020, 10. huhtikuuta 2020, kuninkaan asetus 492/2020, 24. huhtikuuta 2020, kuninkaan asetus 514/2020, 8. toukokuuta 2020, kuninkaan asetus 537/2020, 22. toukokuuta 2020 ja kuninkaan asetus 555/2020, 5. kesäkuuta 2020. Poikkeustila päättyi 21. kesäkuuta 2020.

⁹⁵ Espanjan perustuslain 86 §.

Human Rights Institutions) myönsi oikeusasiamiehelle uudelleen YK:n Pariisin periaatteiden noudattamisen mukaisen A-luokituksen vuonna 2018.⁹⁶ Parlamenti nimittää oikeusasiamiehen ja varmistaa, että kaikkien kansalaisten perusoikeuksia kunnioitetaan heidän suhteissaan hallintoon.⁹⁷ Oikeusasiamies on riippumaton instituutio. Se ei ota vastaan ohjeita miltään viranomaiselta ja suorittaa tehtävänsä itsenäisesti. Se lähettää parlamentille joka vuosi raportin toiminnastaan⁹⁸ ja voi myös esittää raportteja mistä tahansa aiheesta, jota se pitää erityisen vakavana tai kiireellisenä. Oikeusasiamiehellä on myös toimivalta käynnistää perustuslainmukaisuuden valvontaa ja yksilönvapautta (*habeas corpus*)⁹⁹ koskevia menettelyitä. Läpinäkyvyyden varmistamiseksi kaikki tutkimukset ja kantelut julkaistaan oikeusasiamiehen verkkosivustolla reaaliaikaisesti.

Espanja on kehittänyt ns. avointa hallintoa koskevia suunnitelmia. Hallitus on vuodesta 2013 lähtien toteuttanut avoimen hallinnon normeja¹⁰⁰, joiden tavoitteena on ollut vahvistaa kansalaisten ja viranomaisten välisiä yhteyksiä ja kehittää pysyvää vuoropuhelua kansalaisten osallistamiseksi enemmän julkisen politiikan kehittämiseen. Tässä yhteydessä Espanja on laatinut avointa hallintoa koskevia suunnitelmia¹⁰¹. Kyseisillä suunnitelmilla pyritään yksinkertaistamaan menettelyjä sekä lisäämään tietojen avoimuutta ja antamaan kansalaisille pääsy laadukkaampaan tietoon laajasti eri politiikan aloilla, myös oikeuden alalla. Yhtenä tähän liittyvänä toimena on perustettu avoimen hallinnon foorumi. Julkishallinnon ja kansalaisyhteiskunnan edustajien muodostaman foorumin tavoitteena on vuoropuhelun käyminen kansalaisyhteiskunnan kanssa ja tiedon saattaminen kansalaisten saataville. Kaikki sopimukset, pöytäkirjat ja muut tämän foorumin kokousten asiakirjat julkaistaan avoimuusportaalissa.¹⁰² Neljännen avointa hallintoa koskevan toimintasuunnitelman, joka on tarkoitus hyväksyä vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä, tavoitteena on saada suuri yleisö tietoiseksi avoimen hallinnon arvoista, ja siten myötävaikuttaa Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen.¹⁰³ Tämä aloite on merkittävä myös, koska kansalaisyhteiskunnan tilan katsotaan Espanjassa olevan kavennettu.¹⁰⁴

⁹⁶ ENNHRI (2020), State of the Rule of Law in Europe, Reports from National Human Rights Institutions.

⁹⁷ Espanjan perustuslain 54 §.

⁹⁸ Lain nro 3/1981 3 §.

⁹⁹ Mahdollisuus riitauttaa säilöönotto.

¹⁰⁰ Avoimuutta, julkisten tietojen saatavuutta ja hyvää hallintotapaa koskeva laki 19/2013.

¹⁰¹ Espanja liittyi vuonna 2011 avoimen hallinnon kumppanuusohjelmaan. Espanja on toistaiseksi laatinut kolme avointa hallintoa koskevaa suunnitelmaa; <https://www.opengovpartnership.org/members/spain/>.

¹⁰² Espanjan antamat tiedot oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen 2020.

¹⁰³ Ks. edellä oleva alaviite.

¹⁰⁴ Civicus-järjestön luokitus, jossa käytetään viisiportaista asteikkoa: avoin, kaventunut, estetty, tukahdutettu tai suljettu. Ks. myös jakso III.

Liite I: Lähteet aakkosjärjestyksessä. *

* *Luettelo oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen 2020 liittyvän kuulemisen yhteydessä toimitetuista asiakirjoista on saatavilla osoitteessa (komission verkkosivusto).*

Asociación de Fiscales (13. tammikuuta 2020), lehdistötiedote.
<http://asociaciondefiscales.es/index.php/general/actividades-a-f/comunicados?start=14>.

Asociación de Fiscales (2020), Contestación de la Asociación de Fiscales a la consulta realizada por la Comisión Europea para el ‘Annual Rule of Law Report - stakeholder consultation’ (Informe Anual sobre el Estado de Derecho). <http://asociaciondefiscales.es/images/Pdf/200521%20-%20Cuestionario%20Unión%20Europea.pdf>.

CEPEJ (2018), Euroopan oikeuslaitokset: Oikeuslaitosten tehokkuus ja laatu.

Civicus-järjestö (2020), Espanjan maaprofiili. <https://monitor.civicus.org/country/spain/>.

Consejo General de la Abogacía Española (2020), Osallistuminen sidosryhmien verkkokonsultaatioon, oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus 2020.

Edustajainhuone (2. huhtikuuta 2019), lehdistötiedote.
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/SalaPrensa/NotPre?piref73_77060_63_73_1337373_1337373.next_page=/wc/detalleNotaSalaPrensa?idNotaSalaPrensa=32975&mostrarvolver=N.

El País (20. helmikuuta 2020) *Los jueces exigen al ministro la renovación cuanto antes del Poder Judicial*. https://elpais.com/politica/2020/02/19/actualidad/1582142956_826283.html.

Espanjan hallitus (2020), Espanjan antamat tiedot oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen 2020.

Espanjan korkein oikeus, siviilijaosto (5. kesäkuuta 2019), määräys. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:82019ES0605\(53\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:82019ES0605(53)&from=EN).

Espanjan perustuslakituomioistuimien (8. toukokuuta 2020), Order of admissibility of Recurso de inconstitucionalidad n.º 2054-2020, contra los artículos 7, 9, 10 y 11 del Real Decreto 463/2020, de 14 de marzo, por el que se declara el estado de alarma para la gestión de la situación de crisis ocasionada por el COVID-19; Real Decreto 465/2020, 17. maaliskuuta; Real Decreto 476/2020, 27. maaliskuuta; Real Decreto 487/2020, 10. huhtikuuta; Real Decreto 492/2020, 24. huhtikuuta; y la Orden SND/298/2020, de 29 de marzo, por la que se establecen medidas excepcionales en relación con los velatorios y ceremonias fúnebres para limitar la propagación y el contagio por el COVID-19. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2020-4875>.

Espanjan yleinen oikeusneuvosto (15. heinäkuuta 2020), lehdistötiedote.
<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/En-Portada/El-presidente-del-TS-y-del-CGPJ-recuerda-por-cuarta-vez-al-Congreso-y-al-Senado-la-necesidad-de-renovar-el-organo-de-gobierno-de-los-jueces->

Espanjan yleinen oikeusneuvosto (16. tammikuuta 2020), lehdistötiedote.
<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Oficina-de-Comunicacion/Archivo-de-notas-de-prensa/El-CGPJ-decide-paralizar-temporalmente-el-nombramiento-de-cargos-judiciales-en-la-confianza-de-una-pronta-renovacion-de-la-institucion>.

Espanjan yleinen oikeusneuvosto (23. joulukuuta 2019), lehdistötiedote.
<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Oficina-de-Comunicacion/Archivo-de-notas-de-prensa/El-presidente-del-TS-y-del-CGPJ-recuerda-de-nuevo-al-Congreso-y-al-Senado-la-necesidad-de-renovar-el-organo-de-gobierno-de-los-jueces>.

Euroopan komissio (2013–2020), EU:n oikeusalan tulostaulu.

Euroopan komissio (2020), Espanjaa koskeva maaraportti, SWD/2020/508 final.

Euroopan komissio (2020), EU:n oikeusalan tulostaulu – Määrälliset tietosivut.

Euroopan neuvosto (1999), lahjontaa koskeva rikosoikeudellinen yleissopimus.

Euroopan neuvosto, journalismin toimintamahdollisuuksia ja toimittajien turvallisuutta edistävä foorumi – Espanja. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/spain>.

Euroopan neuvosto, ministerikomitea (2000), ministerikomitean suositus jäsenvaltioille Rec (2000)19 syyttäjälaitoksen asemasta rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

Euroopan neuvosto: ministerikomitea (2010), ministerikomitean suositus jäsenvaltioille CM/Rec(2010)12 tuomareiden riippumattomuudesta, tehokkuudesta ja vastuualueista.

Euroopan neuvosto: ministerikomitea (2016), ministerikomitean suositus CM/Rec(2016)4 jäsenvaltioille journalismin suojelemisesta sekä toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallisuudesta.

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (2020), Ilmoitus Euroopan komissiolle ensimmäisen oikeusvaltiota koskevan vuosikertomuksen valmistelun yhteydessä.

Europapress (13. marraskuuta 2019) Vox mantendrá el veto a medios en sus sedes y, si le obligan a rectificar, suspenderá las ruedas de prensa. <https://www.europapress.es/nacional/noticia-vox-mantendra-veto-medios-sedes-si-le-obligan-rectificar-suspendera-ruedas-prensa-20191113140316.html>.

European Networks of Councils for the Judiciary (2020), Contribution from the European Network of Councils for the Judiciary for the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report.

GRECO (2013), Fourth Evaluation Round – evaluation report on Spain on preventing corruption in respect of members of Parliament, judges and prosecutors.

GRECO (2019), Fifth Evaluation Round – evaluation report on Spain on preventing corruption and promoting integrity in central Governments (top executive functions) and law enforcement agencies.

GRECO (2019), Fourth Evaluation Round – second interim compliance report on Spain on preventing corruption in respect of members of Parliament, judges and prosecutors.

Juezas y Jueces para la Democracia (18. toukokuuta 2020), lehdistötiedote. <http://www.juecesdemocracia.es/2020/05/18/comunicado-jjpd-reclama-la-inmediata-reanudacion-la-actividad-judicial/>.

Kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden eurooppalainen verkosto (2020), The rule of law in the European Union – Kansallisen ihmisoikeusinstituution raportit.

Korruptiontorjunta, syyttäjänvirasto (2018), vuoden 2018 vuosikertomus – https://www.fiscal.es/documents/20142/183863/memoria2018_fiscalia_anticorrupcion.pdf/f6fb3789-9dde-d9cf-eb39-c7223e13794f.

OECD (2008), Specialised Anti-Corruption Institutions – Review of Models, Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia.

Oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus 2020 – virtuaalinen maavierailu: Espanja.

Rahanpesunvastainen toimintaryhmä (2014), rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntakeinot, Keskinäinen arviointiraportti Espanjasta, 2014. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Spain-2014.pdf>.

Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja vapauden keskus (2020): tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline 2020: <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>

Toimittajat ilman rajoja (2019), Alarm about growing violence against reporters in Catalonia. <https://rsf.org/en/reports/alarm-about-growing-violence-against-reporters-catalonia>.

Toimittajat ilman rajoja (2020), 2020 RSF -indeksi: Europe’s journalists face growing dangers. <https://rsf.org/en/2020-rsf-index-europes-journalists-face-growing-dangers>.

Transparency Internationalin korruptioindeksi (2019). <https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results/esp>.

Union Progresista de Fiscales (2020), Osallistuminen sidosryhmien verkkokuulemiseen, oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus 2020.

Viestinnän pääosasto (2016–2020), eurobarometri: Kansalaisten käsitys kansallisten oikeusjärjestelmien riippumattomuudesta EU:ssa.

Viestinnän pääosasto (2020), erityiseurobarometri 502: Korruptio.

Viestinnän pääosasto (2020), Flash-eurobarometri 482: Yritysten suhtautuminen korruptioon EU:ssa.

Liite II: Maavierailu Espanjaan

Komission yksiköt järjestivät kesäkuussa 2020 virtuaalikokouksia seuraavien tahojen kanssa:

- Abogados del Estado -järjestö
- Akateemiset asiantuntijat
- Avoimuusneuvosto
- Espanjan asianajajien yleisneuvosto
- Espanjan yleinen oikeusneuvosto
- European Journalists Association (Euroopan journalistiyhdistys)
- FEPA
- Itsenäinen juridiikkafoorumi
- Judges for Democracy -järjestö
- Kansallinen markkina- ja kilpailukomissio
- Kirjaajakollegio
- Korkein oikeus
- Madridin lehdistöä edustava järjestö
- Notaarien yleisneuvosto
- Oikeusministeriö
- Syyttäjien ammatillinen yhdistys
- Syyttäjien edistyksellinen liitto
- Syyttäjien itsenäinen ammatillinen yhdistys
- Syyttäjäneuvosto
- Tiedonvälityksen vapautta edustava foorumi
- Tilintarkastustuomioistuim
- Transparency International, Espanja
- Tuomareiden ammatillinen yhdistys
- Tuomarien ammatillinen yhdistys ”Francisco de Vitoria”
- Ulkoasiainministeriö
- Valtakunnansyyttäjän virasto
- Valtakunnansyyttäjänviraston tekninen kabinetti

* Komissio tapasi myös seuraavien organisaatioiden edustajia useissa monialaisissa tapaamisissa:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe (Euroopan kansalaisvapauksien liitto)
- Civil Society Europe (Euroopan kansalaisyhteiskunta)
- Elinikäisen oppimisen foorumi
- EuroCommerce
- Euroopan kirkkojen konferenssi
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Civic Forum
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Kansainvälinen ihmisoikeuksien liitto (FIDH)
- Kansainvälinen juristikomissio (ICJ)
- Kansainvälinen lehdistöinstituutti (IPI)
- Lehdistön ja tiedotusvälineiden vapauden eurooppalainen keskus
- Open Society Justice Initiative / Open Society European Policy Institute
- Toimittajat ilman rajoja
- Transparency International EU